

УДК 330.101

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Попова Т.В., к.е.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Summary: Correlation of the concepts of the third sector, social capital and civil society is substantiated.

Key words: third sector, social capital, civil society

Постановка проблеми. В умовах розбудови громадянського суспільства в Україні, посилення його впливу на стабілізацію національної економіки особливої уваги потребує питання дослідження теоретичних засад розвитку неприбуткових організацій, а саме визначення взаємозв'язку між концепціями громадянського суспільства, неприбуткових організацій та соціального капіталу. З'ясування сутнісного навантаження категоріального апарату у даному проблемному полі сприятиме подальшому розвитку економічної теорії неприбуткових організацій.

Основні матеріали дослідження. З метою акцентування уваги на особливій ролі неприбуткових організацій у політичній, соціальній та економічній діяльності демократичного суспільства більш прийнятно використовувати термін “третій сектор”. Досить часто як синонім поняття “третій сектор” застосовують поняття “громадянське суспільство”. Аналіз теоретичних підходів до розгляду концепції громадянського суспільства показав, що його доцільно розглядати у якості макросоціологічного атрибута суспільства, особливо в аспекті взаємозв'язку держави і суспільства [1,2,3]. Що стосується “третього сектору”, то він представляє собою організаційну концепцією, розташовану на мезорівні. Проте, дані категорії взаємопов'язані у певних аспектах: “третій сектор” з його численними групами, асоціаціями та організаціями можна розглядати як інфраструктуру громадянського суспільства.

У той час, як громадянське суспільство забезпечує середовище для неприбуткових організацій, концепція соціального капіталу відображає його мікросоціологічну основу. Відповідно до даного напрямку мислення економічне зростання та демократичне правління залежить від присутності «соціального капіталу», наявності зобов'язань, довіри та норм, які можуть прискорити соціальну взаємодію [4]. Без дотримання таких правил контракти не можуть бути підписані, отже, ринки та демократичні інститути не матимуть спроможності легко розвиватися або розширюватися.

Ідея довіри або поняття довіри, впроваджена у міжособові та інституціональні відносини, набула вагомого значення у сучасних соціальних науках та почала розглядатися у якості ключового моменту у теоріях некомерційного сектору. У більшості західних країн така характеристика є результатом порушен-

ня довіри у таких інституціях, як уряд, преса, великі корпорації [5]. Більш того, досвід широко розповсюдженої недовіри в політичних та економічних системах Східної та Центральної Європи і їх остаточний розпад у 1980 роках зробили свій вклад у формування думки стосовно того, що довіра – це хиткий елемент у сучасних суспільствах [1]. Також ми можемо додати багато інших прикладів – від політичних скандалів до шахрайського ведення окремих видів бізнесу й професійної недбалості, які засвідчують, що довіра – це проблематичний елемент сучасного часу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про зростання уваги соціальних економістів до поняття «довіра». Вчені намагаються дослідити, як коливання у суспільстві та його потенціал генерують і підтримують довіру. У роботі Путнама «Здійснення демократичної роботи» зазначено, що розповсюдження мереж асоціацій волонтерів – основне пояснення економічного прогресу [6].

Зазвичай соціальний капітал розглядають з двох точок зору: як індивідуальний ресурс із сукупними ефектами на рівні групи або громади і як структурний феномен. Індивідуальний погляд на соціальний капітал передбачає, що довіра та соціальна згуртованість вигідні членам громадянського суспільства. Зв'язок та довіра між членами групи чи суспільства в цілому призводить до невиконання зобов'язань у менших масштабах, згуртованих дій, кращого правозастосування норм та цінностей [4]. Даний напрямок мислення дозволяє виявити зв'язок із сферою громадянського суспільства, оскільки саме норми поведінки, довіра, зобов'язання, обов'язки втілені у мережах неприбуткових організацій.

На відміну від цього, Бурт зазначав, що відсутність в значній мірі, ніж наявність зв'язку між індивідами, має більше значення для справжньої значущості соціального капіталу на мікрорівні. Нерівномірний розподіл соціального капіталу, що вимірюється кількістю і якістю соціальних зв'язків, створює «структурну порожнечу» між непов'язаними індивідами [3]. Її подолання є ключовим завданням неприбуткових організацій, які намагаються зробити більш згуртованими різні групи громадянського суспільства.

Висновки. Поняття некомерційний сектор, громадянське суспільство і соціальний капітал є взаємопов'язаними в галузі суспільних наук. Вони вказують на абсолютно різні аспекти: громадянське суспільство - це поняття макrorівня, в той час як неприбуткові організації або “третій сектор” – це категорія організаційна, розташована на мезорівні, і соціальний капітал – це концепція мікрорівня, яка описує індивідуальні дії та характеристики членів суспільства. Неприбуткові організації формують інфраструктуру громадянського суспільства, для якого соціальний капітал забезпечує мікросоціологічний фундамент.

Література.

1. Anheier H. K. Nonprofit organization: Theory, Management, Policy / H. K. Anheier. – New York : Taylor & Francis Group, 2005. – 442 p.
2. Beck, U. (2000) “The Postnational Society and its Enemies,” Public Lecture,

London School of Economics and Political Science, February 24.

3. Burt, R. S. (2000) "The Network Structure of Social Capital," in R. I. Sutton and B. M. Staw (eds.) *Research in Organizational Behaviour*, Greenwich, CT: JAI Press

4. Coleman, J. S. (1990) *Foundations of Social Theory*, Cambridge, MA: Harvard University Press.

5. Putnam, R. (ed.) (2002) *Democracies in Flux*, New York and Oxford: Oxford University Press.

6. Putnam, R., Leonardi, R., and Nanetti, R. (1993) *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*, Princeton, NJ: Princeton University Press.